

Eyeopener op de wereld en jezelf

“Voor veel studenten is deze minor echt een eyeopener, waardoor ze anders gaan kijken. Vooraf denken ze veel te leren over andere culturen, maar ze leren vooral veel over zichzelf”, vertelt docent Verpleegkunde Marian Harink glimlachend. Sinds 2016 coördineert ze de minor Transcultureel begeleiden die twee keer per jaar aan studenten Verpleegkunde en Social Work wordt gegeven.

Bij Marian Harink (40) leeft al lang het besef dat afkomst een belangrijke factor is in de kans die mensen maken op goede zorg en begeleiding. “Ik heb acht jaar als jeugdverpleegkundige gewerkt in Amsterdam West. Tachtig tot negentig procent van mijn cliënten had oorspronkelijk een niet-Nederlands culturele achtergrond. Ik zag dat een baby soms al gelijk een achterstand had ten opzichte van andere baby’s die in dezelfde wijk werden geboren. Omdat er bijvoorbeeld geen kraamzorg was door de taalbarrière. Of niet goed uitgelegd kon worden hoe borstvoeding werkt. Zo ontstond direct verschil in kansen. Dat heeft veel indruk gemaakt.”

Hot item

Bij Viaa ontwikkelde Marian eerst een kleine minor voor eerstejaars. Sinds 2016 maakt de minor Transcultureel begeleiden officieel deel uit van het curriculum. “Studenten Verpleegkunde werken vanaf het eerste jaar met een verpleegkundig model dat uitgaat van een holistische visie op de mens. Je moet oog hebben voor hoe iemand fysiek en psychisch is. Maar ook de sociaal-culturele kant is een belangrijk onderdeel. In die zin is het al redelijk ingebed in de opleiding. Toch spelen veel onbewuste processen, waardoor mensen niet de goede zorg krijgen. Of minder kansen hebben op goede gezondheid dan mensen die bijvoorbeeld wel heel goed de weg weten in de zorg en goed de taal spreken. En meer lijken op de professionals. Dat blijkt uit onderzoeken over uitsluiting en racisme in de gezondheidszorg. Ondertussen zijn er steeds meer mensen met een migratieachtergrond. Uitsluiting is een hot item. Je mag dus gerust zeggen dat deze minor bittere noodzaak is. Met deze minor hoop ik dat studenten gevoelig worden voor het signaleren van het uitsluitingsmechanisme in de praktijk en dat ze ook handvatten krijgen om dat te bestrijden.”

Bewustwording

De minor Transcultureel begeleiden gaat niet alleen over andere culturen, zoals veel studenten vooraf denken. "In wezen is het doel dat je meer gaat ontdekken over jezelf, over wie jij bent. We staan stil bij verschillende thema's: opvoeding, seksualiteit, gender, uitsluiting, migratie, mensenhandel en meisjesbesnijdenis. Daar heb je veel ideeën bij waar je je vaak helemaal niet bewust van bent dat je daar iets van vindt. Bewustwording is misschien wel de belangrijkste tool van deze minor. Hoe verhoud jij je tot deze thema's, wat zijn je vooroordelen en kun je daar ook anders instaan?"

'Bewustwording is misschien wel de belangrijkste tool van deze minor'

Daarnaast wordt ook kennis gedeeld over andere culturen. "Een heel groot verschil is bijvoorbeeld dat in veel landen de cultuur collectivistisch is. Het is heel fijn als je dat kan snappen. Dat wanneer een patiënt op sterven ligt, de hele familie betrokken is en aanwezig wil zijn. En dat ze ook door willen behandelen tot het einde. Lastige situaties voor de hulpverleners die vanuit hun perspectief goede zorg kunnen bieden. Het wil ook niet zeggen dat je andere zorg moet geven. Maar het gaat erom dat je in contact komt. Via die route kun je veel meer bereiken. Juist ook omdat je familie hebt die betrokken is.

Als je over andere culturen gaat leren, is de valkuil dat je jezelf als norm neemt. De ander is dan anders en vaak ook ietsje minder. Het is mooi om te ontdekken dat je zelf niet de norm bent. Je bent wel iemand en je hebt ook veel bagage. Dat is wie je bent. Maar dat is niet perse de norm. Voor iemand anders kan dat anders zijn."

'Niemand heeft dezelfde cultuur'

"De kans om naar het buitenland te gaan, vond ik sowieso gaaf. Het leren over andere culturen en hoe je cultuur sensitief gaat begeleiden, leek me interessant.

Door de minor raakte ik heel erg bewust van mijn opvoeding en wat ik belangrijk vind. Je leert veel over je eigen vooroordelen, je privileges, godsdienst, opvoeding, maar ook gender en de LHBTQI-gemeenschap. Er is echt van alles voorbij gekomen. Het belangrijkste dat ik geleerd heb, is dat ik een andere houding mag aannemen als het gaat om begeleiding geven. In Nederland zijn we heel individualistisch, terwijl andere landen meer een familiecultuur hebben. Wij zijn heel direct, maar in andere landen kan dat beledigend overkomen.

Ik kom zelf uit Kampen en was met een klasgenoot uit IJsselmuiden voor het praktijkgedeelte in Albanië. Tijdens de reis ging ik inzien dat eigenlijk niemand dezelfde cultuur heeft. Je kunt het wel hebben over de Nederlandse cultuur, maar die is al heel breed. Mijn klasgenoot en ik zijn al zó anders opgevoed.

Tijdens de drie maanden stage in Albanië deed ik vrijwilligerswerk via Vrijwillig Wereldwijd bij een dagcentrum voor kinderen en jongeren. De communicatie was lastig, want de meeste mensen spraken alleen Albanees. Ik speelde veel UNO met de kinderen. Ondanks dat we elkaar niet verstonden, heb ik dat als heel waardevol ervaren. Je kunt ook op een laagdrempelige manier contact maken zonder dat je elkaar kunt verstaan. Ik wil nu meer spel gaan gebruiken om verbinding te maken in mijn werk. Niet iedereen kan zijn gevoel goed onder woorden brengen en zo kan ik toch een band creëren. Terugkijkend heeft de minor echt mijn kijk op de wereld verbreed."

*Mette van den Berg (21)
is student Social Work.*

*Voor de minor
Transcultureel begeleiden
deed ze drie maanden
vrijwilligerswerk in
Albanië.*

